

OPIS DOBREJ PRAKTYKI

1. Dane dotyczące gminy/powiatu

nazwa inicjatywy	Zawiązanie i funkcjonowanie Grupy Doradczej przy Programie Integracji Społecznej i Zawodowej Osób Niepełnosprawnych „Teraz My!”
nazwa gminy/powiatu	Katowice
dokładny adres	ul. Młyńska 4, 40-098 Katowice
województwo	śląskie
telefon	(32) 259 39 09
adres strony internetowej	www.katowice.eu
faks	(32) 253 79 84
adres e-mail	Urząd_Miasta@katowice.eu

2. Rodzaj(e) podjętych działań (zaznacz):

- kształtowanie efektywnych systemów konsultacji społecznych i udziału obywateli w formułowaniu strategii rozwoju i prowadzenia polityki lokalnej lub regionalnej;
- wprowadzanie nowatorskich form demokracji lokalnej;
- rozwijanie systemów kontroli i komunikacji społecznej, ze szczególnym podkreśleniem przejrzystości procesów decyzyjnych władz gminy lub powiatu;
- oryginalne formy aktywizacji działalności obywatelskich i współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- formy działalności z podmiotami gospodarczymi i ich samorządami na rzecz wspólnoty obywatelskiej i lokalnego rozwoju;
- działania na rzecz wychowania obywatelskiego, w tym pozaszkolne inicjatywy edukacyjne, działania na rzecz młodych mieszkańców gminy lub powiatu;
- decentralizację realizacji zadań publicznych, drogą przekazywania jej organizacjom obywatelskim lub jednostkom bliższym obywateli;
- inne.....
.....

3. Przedmiot działalności

Zawiązanie Grupy Doradczej to jedno z działań podjętych w Programie Integracji Społecznej i Zawodowej Osób Niepełnosprawnych „Teraz My!”. Celem funkcjonowania Grupy jest koordynacja działań, opiniowanie przedsięwzięć podejmowanych w ramach Programu, wymiana doświadczeń oraz inicjowanie nowych przedsięwzięć. Pomimo dosyć swobodnej formuły działania, funkcjonowanie grupy doprowadziło do wielu wymiernych rezultatów, wśród których najważniejszym było uruchomienie mieszkania treningowego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

4. Opis działań

W 2010 r. w katowickim systemie wsparcia osób niepełnosprawnych określono istnienie pewnych luk – brakowało np. wystarczającej oferty wsparcia dziennego dla dorosłych osób z autyzmem, czy osób z głęboką niepełnosprawnością intelektualną (jest to zresztą problem powtarzający się w większości polskich powiatów). Brakowało też narzędzia pozwalającego prowadzić skuteczne działania na rzecz usamodzielniania mieszkaniowego. Jak w całej Polsce, spory był (i wciąż jest) problem z poziomem aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych. Stosunkowo niewielki odsetek mieszkańców angażuje się w działania wolontaryjne na rzecz niepełnosprawnych. W tym celu utworzono Program Integracji Społecznej i Zawodowej Osób Niepełnosprawnych „Teraz My!”. Organizatorem Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach.

Podczas przygotowywania Programu stwierdzono też, że niezbędne będzie powołanie forum współpracy, które będzie odpowiadać za upłynnienie przepływu informacji i komplementarność oferty poszczególnych podmiotów. Takie forum powinno też dążyć do wypracowania przejrzystych procedur postępowania we wszelkich sytuacjach dotyczących osób niepełnosprawnych. W tym celu powołano tzw. Grupę Doradczą.

Celem funkcjonowania Grupy Doradczej jest też wzrost potencjału (w tym potencjału do współpracy) organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz wzrost kompetencji pracujących w nich specjalistów.

Inicjatorem utworzenia Grupy był MOPS Katowice. Obecnie w jej skład wchodzi ok. 30 podmiotów działających na rzecz poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych w Katowicach – organizacji społecznych (stowarzyszeń, fundacji, spółdzielni socjalnych) i instytucji samorządowych (instytucji pomocy społecznej, szkół i innych służb publicznych).

Grupa ma dość nieformalny, otwarty charakter – nie są określone zasady członkostwa, nie powołano też żadnych organów. Bazą działalności Grupy są comiesięczne spotkania tematyczne, których zakres określany jest zazwyczaj z kilkutygodniowym wyprzedzeniem. Podczas spotkań opiniowane są przedsięwzięcia podejmowane w ramach Programu, uczestnicy wymieniają się informacjami oraz wychodzą z nowymi pomysłami. Na niektóre spotkania zapraszani są specjaliści goście, np. przedstawiciele władz samorządowych

i państwowych, eksperci. Koordynacją działalności Grupy i prowadzeniem spotkań zajmuje się animator zatrudniony w Programie „Teraz My!”.

Ważnym elementem działalności grupy są wyjazdy studyjne do wiodących ośrodków w Polsce i zagranicą, które pozwalają zapoznać się nowymi narzędziami pracy terapeutycznej, czy organizacją tamtejszych systemów wsparcia, a tym samym, inspirować wprowadzanie odpowiednich zmian w Katowicach. Efektem spotkań i wyjazdów są wspólnie podejmowane przedsięwzięcia – wdrażane bezpośrednio w Programie „Teraz My!” lub też poprzez przygotowanie odrębnych projektów i aplikacji do funduszy grantowych (PO KL, PFRON).

Przykładem synergii uzyskanej dzięki funkcjonowaniu Grupy jest organizacja mieszkania treningowego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Podzieleni na 4-osobowe grupy uczestnicy przedsięwzięcia, podczas serii tygodniowych pobytów, ćwiczą w nim elementy życia codziennego z myślą o ich wykorzystaniu w środowisku rodzinnym oraz w samodzielnym zamieszkaniu w przyszłości.

Pomysł na inicjatywę powstał podczas wyjazdu studyjnego Grupy Doradczej do Jarosławia, gdzie podobne mieszkanie funkcjonowało od kilkunastu miesięcy. Katowicka implementacja już w trakcie realizacji została też zestawiona z mieszkaniem treningowym funkcjonującym we Wrocławiu (również podczas wyjazdu Grupy).

Inicjatywa „mieszkania treningowego” była realizowana w stałej współpracy z 6 katowickimi organizacjami pozarządowymi (wszystkie od kilku lat uczestniczą w Grupie Doradczej), których podopieczni byli jednocześnie uczestnikami Programu. W ramach tej współpracy zweryfikowano zapotrzebowanie na stworzenie mieszkania, wypracowano ramy programowe i organizacyjne, wytypowano kandydatów do udziału, na bieżąco monitorowano postępy uczestników, a także wyciągano wnioski i wdrażano wynikające z nich zalecenia.

Dzięki takiemu podejściu możliwe było:

- utworzenie jednego mieszkania dla podopiecznych kilku organizacji,
- oparcie się na doświadczeniu dużej liczby fachowców zatrudnionych w NGO,
- wzmocnienie integracyjnego i aktywizacyjnego charakteru działania (uczestnicy poznawali się podczas pobytów w mieszkaniu),
- wykorzystanie zarówno środków z PO KL, jak i zasiłków celowych przyznanych przez MOPS Katowice,
- wykorzystanie wspólnego potencjału promocyjnego.

W efekcie propozycji wypracowanych podczas spotkań Grupy Doradczej, w Programie zorganizowano też szereg innych regularnych zajęć dla osób niepełnosprawnych i osób z ich otoczenia. W jego ramach prowadzono np. cotygodniowe zajęcia taneczne dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, spotkania dyskusyjne z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami, w których punktem wyjścia jest wspólne obejrzenie filmu, warsztaty wizażu dla

niepełnosprawnych intelektualnie kobiet, szereg zajęć rekreacyjno-sportowych. Stworzono również dwa cykle regularnych zajęć dla niskofunkcjonujących osób z autyzmem.

Ważną zasadą funkcjonowania Programu jest zaangażowanie wolontariuszy, którzy pomagają w prowadzeniu zajęć (w niektórych – jak w zajęciach uspołeczniających dla osób z autyzmem – ich zaangażowanie jest istotą mechanizmu terapeutycznego), ale również spędzają twórczo czas z osobami, których niepełnosprawność izoluje w miejscach zamieszkania. Część pozyskanych wolontariuszy jest natomiast oddelegowywana do zadań w zrzeszonych w Grupie Doradczej organizacji.

Istotną kwestią podejmowaną w ramach Programu jest aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych. Pracownicy Programu wsparli m. in. grupę inicjatywną, która powołała Spółdzielnię Socjalną „Rybka” oraz Spółdzielnię SUPERMAXX (której powstanie zostało zaproponowane przez zrzeszone w Grupie Doradczej organizacji). Obecnie trwają prace zmierzające do powołania trzeciej spółdzielni socjalnej. We współpracy z innymi podmiotami zostały przygotowane projekty utworzenia zakładu aktywności zawodowej, wdrożenia metodologii zatrudnienia wspomaganego, a także utworzenia ośrodka wsparcia dziennego dorosłych osób dotkniętych autyzmem – jak na razie nie udało się jednak uzyskać na nie finansowania.

Wszystkie rozpoczynane działania mają przyczynić się do poprawy funkcjonowania katowickiego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych. Wiele z inicjatyw (spółdzielnie socjalne, ZAZ) mają charakter częściowo samofinansujący i wykraczający znacznie poza ramy samego Programu. Projekt ma charakter inicjacyjny, co oznacza, że jego zadaniem jest prowadzenie działań pilotażowych i dążenie do finansowego i organizacyjnego uniezależnienia najbardziej skutecznych z nich. Przy takim podejściu niezbędna jest stała współpraca z partnerami społecznymi.

5. Uzyskane efekty

- kształtowanie efektywnych systemów konsultacji społecznych, rozwijanie systemów kontroli i komunikacji społecznej
- stała działalność grupy doradczej skupiającej ok. 30 katowickich organizacji pozarządowych i innych podmiotów działających na rzecz osób niepełnosprawnych
- oryginalne formy aktywizacji i współpracy z organizacjami
- organizacja 7 wyjazdów studyjnych dla przedstawicieli Grupy Doradczej (Kraków, Jarosław, Klucze, Warszawa, Wrocław, Hiszpania – prow. Galicja, Niemcy – Zagłębie Ruhry)
- rozpoczęcie – z inicjatywy i przy współpracy organizacji z Grupy Doradczej – systemowej pracy z rodzinami osób niepełnosprawnych – stworzenie cykli regularnych spotkań rodzinnych oraz przeprowadzenie szeregu imprez integracyjnych
- rozpoczęcie – z inicjatywy i przy współpracy organizacji z Grupy Doradczej – edukacji seksualnej osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich rodzin – odbiorcami kilku działań było łącznie ok. 30 osób niepełnosprawnych intelektualnie

- stworzenie – w bezpośredniej współpracy z organizacjami z Grupy Doradczej – mieszkania treningowego – udział 15 osób niepełnosprawnych intelektualnie
- przygotowanie z organizacjami zrzeszonymi w Grupie Doradczej 3 wspólnych projektów: utworzenia ZAZ, wdrożenia metodyki zatrudnienia wspomagane oraz utworzenia ośrodka dziennego dla dorosłych osób dotkniętych autyzmem,
- rozpoczęcie – z inicjatywy i przy współpracy organizacji z Grupy Doradczej – systemowej pracy na rzecz dorosłych osób z autyzmem – odbiorcami jest grupa 9 niskofunkcjonujących osób z autyzmem
- utworzenie – przez organizacje tworzące Grupę Doradczą – 3 spółdzielni socjalnych dających zatrudnienie osobom niepełnosprawnym (obecnie pracuje w nich 12 osób niepełnosprawnych, do końca 2014 r. zatrudnienie znajdzie kolejnych sześć)
- organizacja – we współpracy z organizacjami z Grupy Doradczej – wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych – zaangażowanie ok. 20 wolontariuszy
- decentralizacja realizacji zadań publicznych
- sfinansowanie przez MOPS ok. 30 inicjatyw oddolnych – mikroprojektów, zgłaszanych i realizowanych przez zrzeszone w Grupie Doradczej organizacje lokalne, zwiększających udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym
- wspólne wypracowanie ram działania oraz powierzenie do realizacji usługi asystenta osoby niepełnosprawnej – łącznie z usługi skorzystało ok. 70 osób
- powierzenie do realizacji katowickim NGO i/lub współpraca przy organizacji ok. 15 imprez integracyjnych, w tym kilku o innowacyjnym charakterze
- opinie, materiały medialne:

W 2013 r., w związku z realizacją Programu „Teraz My!”, Katowice zostały uhonorowane tytułem „Samorządu Aktywnego w obszarze zatrudnienia Osób Niepełnosprawnych”. Realizacja Programu przyczyniła się do uzyskania złotej statuetki i tytułu „Samorządu Równych Szans” w związku z czym Katowice zostały nagrodzone złotą statuetką. Organizatorem tych ogólnopolskich konkursów jest Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego z Krakowa.

W 2012 r. Spółdzielnia Socjalna Rybka, której utworzenie zostało wsparte w ramach Programu „Teraz My!” została uznana za najlepsze w Polsce nowe przedsiębiorstwo społeczne w prestiżowym konkursie Fundacji FISE.

(informacja: <http://konkurs-es.pl/x/810154>)

W grudniu 2013 r. Radio Katowice wyemitowało reportaż dotyczący mieszkania treningowego. Obecnie materiał dotyczący mieszkania przygotowuje TVP Katowice.

(plik dźwiękowy reportażu Radio Katowice w załączeniu)

W grudniu 2013 r. MOPS Katowice otrzymał pismo od Rzecznika Praw Obywatelskich wyrażające uznanie dla działań podjętych w ramach Programu „Teraz My!”, a zwłaszcza dla utworzenia mieszkania treningowego, z prośbą o przekazanie

szczegółowych informacji, które mogą zostać wykorzystane przy wprowadzeniu systemowych rozwiązań dotyczących aktywizacji osób niepełnosprawnych w Polsce.

6. Oszacowanie nakładów poniesionych na organizację i realizację projektu

Łączne koszty realizacji Programu „Teraz My!” w latach 2010-13 wyniosły ok. 900 tys. zł, z czego ok. 150 tys. stanowił wkład własny MOPS Katowice, natomiast 750 tys. - Europejski Fundusz Społeczny (PO Kapitał Ludzki, poddziałanie 7.1.1).

7. Czy napotkali Państwo trudności, z którymi należało się zmierzyć, aby zrealizować projekt?

Podstawowe problemy i wyzwania:

- dopasowanie formuły Programu „Teraz My!” - nastawionego na zmianę systemową i inicjowanie właściwych procesów na poziomie gminy - do ciasnych ram projektów finansowanych przez EFS (w naszym przypadku: projektów systemowych PO KL 7.1.1), gdzie każde działanie musi być powiązane z bezpośrednim udziałem osób niepełnosprawnych
- zdobycie zaufania przedstawicieli organizacji społecznych, wypracowanie zmiany myślenia: od oczekiwań i roszczeń do wspólnego definiowania i realizowania celów
- przełamanie „postawy konkurencyjności” pomiędzy poszczególnymi organizacjami (przyzwyczajonych do niej poprzez udział w różnego rodzaju konkursach grantowych), utrzymanie całkowitej bezstronności i „apolityczności” Grupy jako całości

8. Zalecenia dla innych jednostek samorządu terytorialnego zainteresowanych wdrożeniem projektu

- działalność grupy - dla uniknięcia podejrzeń o uprzywilejowanie którejś z organizacji społecznych - powinna być koordynowana przez stronę samorządową
- koordynacją grupy powinna zajmować się osoba (animator) nie związana z podejmowaniem decyzji dotyczących przyznawania środków na działalność organizacji
- nie należy dążyć do mocnej formalizacji działalności (narzucanie struktury, powoływanie władz i innych gremiów) - w formule przedstawianej w niniejszym wniosku (w odróżnieniu np. od powiatowych społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych) chodzi bardziej o stworzenie platformy stałej współpracy niż ciała przedstawicielskiego
- dla wypracowania niezbędnego w działalności Grupy zaufania bardzo cenna jest możliwość organizacji wyjazdów studyjnych oraz podejmowanie bezpośredniej współpracy przy realizacji inicjatyw
- dla podjęcia działalności podobnej do opisanej w niniejszym materiale sprzyjające może być zapowiadane w okresie programowania funduszy UE na lata 2014-20 nastawienie na organizowanie społeczności lokalnej, tj. odejście od wyłącznego wspierania osób zagrożonych wykluczeniem